

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Заместник-министър на образованието и науката

ЗА П О В Е Д

№ РД09 -2021 г.

На основание чл. 93, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование, във връзка с чл. 13в. от Закона за професионалното образование и обучение и чл. 13, ал. 1 от Наредба № 4 от 2015 г. за учебния план, при спазване на изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с осъществяване на професионално образование по професията и Заповед № РД09-1102/21.05.2021 г. на министъра на образованието и науката

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Учебна програма за специфичната професионална подготовка по учебен предмет Икономика и управление на предприятието – учебна практика по специалност код **3451204** „Икономика и мениджмънт“ от професия код **345120** „Икономист“ от професионално направление код **345** „Администрация и управление“ за професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация с интензивно изучаване на чужд език, с разширено изучаване на чужд език и без интензивно и без разширено изучаване на чужд език, работещи по типови учебни планове варианти В2, В4, В6, дневна форма на обучение, с прием след завършено основно образование съгласно приложението.

Учебната програма влиза в сила от учебната 2021/2022 година.

X

МАРИЯ ГАЙДАРОВА
Зам.-министър на образованието и науката

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УЧЕБНА ПРОГРАМА
за специфична професионална подготовка

По

ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО
учебна практика

за XII клас

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ: код 345 Администрация
управление

ПРОФЕСИЯ: код 345120 Икономист

СПЕЦИАЛНОСТ: код 3451204 Икономика и мениджмънт

СОФИЯ, 2021 година

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА:

Учебната програма по **“Икономика и управление на предприятието-учебна практика”** е предназначена за професията **“Икономист”** от професионално направление **“Администрация и управление”** за специалност **“Икономика и мениджмънт”**. В тази програма са отразени както достиженията на теорията и практиката в развитите страни, така и българският опит и специфика на развитие.

Учебното съдържание е комплексен характер и има за цел да формира у учениците систематизирани знания за съвременното предприятие, като субект на стопанската дейност. Изучават се основни икономически категории, както и закономерностите за протичане и управление на икономическите процеси в предприятията.

В учебния процес следва да се обърне особено внимание на практико-приложната страна на обучението. Поради комплексността на дисциплината се осъществява взаимодействие е редица други учебни предмети, като маркетинг, финанси, счетоводство и др.

При обучението на учениците по **“Икономика и управление на предприятието-учебна практика”** е необходимо теоретичните знания да бъдат подкрепени е много практически примери от дейността на съвременното предприятие.

Обучението по **“Икономика и управление на предприятието-учебна практика”** се организира чрез активно включване на ученика в учебния процес и чрез проблемно поставяне и изясняване на учебното съдържание. Методите на обучение, които се препоръчва да се прилагат, са: интерактивни методи, казуси, тестове, делови игри, проблемни ситуации, дискусии и др.

Изучаването на този предмет се извършва в учебен кабинет, разполагащ е нужните средства за обучение и дидактическа техника.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО:

Главната цел на учебната програма е да се разгледат теоретичните аспекти и практическите проблеми на управлението. Обучението цели осъществяване на връзка между теория и практика и създаване на специалисти, способни да вземат самостоятелни решения и да поемат отговорности.

III. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНОТО ВРЕМЕ:

XII клас

I срок	18 седмици по 4 часа = 72 часа	11
II срок	седмици <u>по 4 часа = 44 часа</u>	
	116 часа	

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ:

	ТЕМИ	ОБЩО ЧАСОВЕ
	РАЗДЕЛ I. УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО	52
1.	Управление на предприятието.	4
2.	Планиране.	20
3.	Организиране.	16
4.	Контрол и контролинг.	2
5.	Управление на човешките ресурси в предприятията.	4
6.	Управление на качеството в предприятията.	2
7.	Управление на риска. Рискава политика на предприятията.	4
	РАЗДЕЛ II. ОТРАСЛОВИ ОСОБЕНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА	64
1.	Материално и стоково стопанство.	6
2.	Индустриално предприятие.	16
3.	Занаятчийство.	6
4.	Търговско предприятие.	12
5.	Строително предприятие.	6
6.	Транспортно предприятие.	6
7.	Селскостопанско предприятие.	6
8.	Туристическо предприятие.	6
	ОБЩО:	116

РАЗДЕЛ I. УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

ТЕМА 1. Управление на предприятието.

- 1.1. Управление на предприятието - същност и функции.
- 1.2. Мотивация и личностна ценностна система като фактор на управление.
- 1.3. Концепции на управлението.
- 1.4. Стил на управление - решаване на казуси и ролеви игри.

ТЕМА 2. Планиране.

- 2.1. Същност и видове планиране.
- 2.2. Стратегическо планиране. Приложна задача. Избор на стратегия.
- 2.3. Прилагане на методи и модели за разработване на стратегията - матрица на Бостънската консултантска група, матрица на General Electric, матрица на Игор Ансф.
- 2.4. Тактическо и оперативно планиране-разработване на оперативен план.
- 2.5. Управленско решение. Същност, етапи, методи за вземане на решение. - Прилагане на методи за вземане на управленско решение-мозъчна атака, метод 635, платежна матрица, метод на точковата оценка и др.

ТЕМА 3. Организиране.

- 3.1. Същност и аспекти на организирането.
- 3.2. Принципи на организирането.
- 3.3. Организиране на структура - решаване на казуси и ролеви игри.
- 3.4. Организиране на дейност - прилагане на методи и модели.
- 3.5. Неформална организация.

ТЕМА 4. Контрол.

- 4.1. Характеристика и принципи на контрола - дискусия и примери.
- 4.2. Прилагане на техники на контрол.
- 4.3. Контролинг - същност и характеристика.
- 4.4. Задачи на контролинга.

ТЕМА 5. Управление на човешките ресурси в предприятията.

- 5.1. Управление на персонала - същност и задачи. Длъжност и роля в предприятието. НКПД. Длъжностна характеристика. Описание на позиция.
- 5.2. Планиране и подбор на персонала. Организация на персонала. Планиране на потребностите от персонал. Профил на изискванията. Възможности за търсене на персонал. Подбор на персонала.
- 5.3. Развитие и обучение на персонала - същност и цели. Форми и методи за обучение на персонала. Казус за вземане на решение: Избор на най-подходяща форма или метод на обучение и обосновка на избора.
- 5.4. Оценка на персонала - същност, значение и цели. Видове оценяване. Изисквания към оценката на представянето на сътрудниците. Разбирането за справедлива оценка. Най-често срещани грешки при оценяването на представянето на сътрудниците. Създаване на система за оценка на персонала. Интервю за оценка на представянето на сътрудник. Разработване на примерни критерии, показатели и степени за оценка на представянето на сътрудник за конкретна длъжност (работно място) по указания.

ТЕМА 6. Управление на качеството в предприятията.

- 6.1. Понятие за качество и управление на качеството. Значение.
- 6.2. Международни норми и стандарти.
- 6.3. Разработване и внедряване на системи за управление на качеството. Графично представяне на примерен модел на процеса на управление на качеството в малко предприятие "X" (е конкретен предмет на дейност), в който да намерят отражение цикълът на Деминг.

ТЕМА 7. Управление на риска. Рискава политика на предприятията.

- 7.1. Процес на управление на риска - етапи. Казус за избор на стратегия за управление на риска.
- 7.2. Оценка на риска по метода анализ на чувствителността - задачи.

РАЗДЕЛ II. ОТРАСЛОВИ ОСОБЕНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА

ТЕМА 1. Материално и стоково стопанство.

- 1.1. Материално снабдяване - същност, значение, фази, инструменти, принципи на доставка.
- 1.2. Задачи за определяне количеството на заявката и сроковете за доставка.
- 1.3. Складово стопанство- същност, функции и видове.
- 1.4. Прилагане на икономическите показатели за определяне на ефективността на дейността - казуси и задачи.

ТЕМА 2. Индустриално предприятие.

- 2.1. Индустриално предприятие - същност и видове.
- 2.2. Видове и типове производство - примери от стопанската практика.
- 2.3. Задачи и казуси за промишлена продукция.
- 2.4. Задачи и казуси за производствена програма.

ТЕМА 3. Занаятчийство.

- 3.1. Същност и характерни особености на занаятчийството - сравнение на занаятчийско и индустриално предприятие - прилики и разлики.
- 3.2. Видове занаяти и занаятчийски предприятия - примери в съвремението.
- 3.3. Организиране на занаятчийството. Занаятчийско обучение. Основни дейности в занаятчийството.

ТЕМА 4. Търговско предприятие.

- 4.1. Същност и предпоставки за възникване на търговията - казуси и делови игри.
- 4.2. Функции и форми на търговията - дискусия.
- 4.3. Проучване на видовете търговски предприятия в даден регион/страна.
- 4.4. Производствени фактори на търговското предприятие.
- 4.5. Икономически показатели, характеризиращи дейността на търговското предприятие - задачи за приложение.
- 4.6. Тенденции в търговията - дискусии, изследване и казуси.

ТЕМА 5. Строителни предприятия.

- 5.1. Строителство - характеристика и особености.
- 5.2. Строително предприятие - проучване на дейността и тенденциите в строителния сектор.
- 5.3. Проучване и дискусия на тема презастрояване.

ТЕМА 6. Транспортно предприятие.

- 6.1. Същност на транспорта.
- 6.2. Видове транспортни предприятия - проучване на дейността и тенденциите в транспортния сектор.
- 6.3. Проучване на тема екологичната страна на транспорта.
- 6.4. Дискусия за предимства и недостатъци на различните видове транспорт.

ТЕМА 7. Селскостопанско предприятие.

- 7.1. Характерни особености на селското стопанство.
- 7.2. Селскостопанска продукция.
- 7.3. Селскостопанско предприятие - видове.
- 7.4. Проучване и дискусия на тема ролята на биоземеделieto.
- 7.5. Роля на селското стопанство в икономиката на страната - исторически преглед.

ТЕМА 8. Туристически предприятия.

- 8.1. Туристическо предприятие. Видове.
- 8.2. Туризмът в България. Видове туризъм.
- 8.3. Роля на туризма в икономиката на страната - исторически преглед, съвременни тенденции.

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

В края на обучението учениците трябва да знаят и могат да:

- планират дейността на предприятието;
- организират дейността на предприятието;
- мотивират работещите за изпълнение на задачите;
- контролират дейността;
- адаптират дейността на предприятието към изискванията на външната среда;
- формулират нови цели и задачи за действие.
- прилагат знанията си за решаване на икономически проблеми;
- планират дейности и ресурси за създаване и организиране на предприятие;
- разработват маркетингова стратегия за постигане на конкурентно предимство;
- оценяват възможностите за развитие на предприятието според неговия жизнен цикъл;
- вземат лични и социални решения за икономическите проблеми, които ще срещнат през целия си живот;

VI. ЛИТЕРАТУРА:

1. Чаушева, В. и колектив; Икономика на предприятието, част 3., изд. Дионис София, 2008 г.
2. Дончев, Д. Мениджмънт, София, изд. Мартилен, 2015 г.;
3. Илиев, И. и колектив, Икономика и мениджмънт, София, изд. Мартилен, 2008 г.;
4. Дончев Д. и колектив, Икономика на предприятието, част втора, София, изд.

- Мартилен, 2012 г.;
5. Попов, Г. и Щерев, И. Икономика на предприятието, част първа. София, изд. Мартилен, 2012 г.;
 6. Тодоров, К. Предприемачество и мениджмънт. София, изд. Мартилен, 2009 г.;
 7. Линднер И. и колектив, Предприемачество и мениджмънт, част 3, изд. Дионис, София, 2007 г.

Могат да се ползват и други учебници, тъй като обучението по **“Икономика и управление на предприятията”** обхваща всички области на стопанската практика и за всеки раздел от учебната програма може да се ползва като допълнителна информация: отделни учебници и помагала, предлагани на книжния пазар по финанси, мениджмънт и т.н.